

Prosjektrapport for Oljefri Hordaland 2013 i Askøy/Bergen/Lindås/Radøy/Hordaland

1. Innledning

Vi begynner å se virkningene av de menneskeskapte klimaendringene, og utfordringen vi snakker om, er så omfattende at det er lett å bli apatisk. Derfor er fokus på konkrete tiltak helt avgjørende. Det å erstatte oljefyring med fornybare oppvarmingsløsninger og spare energi, er enkle tiltak som gir kutt i klimagassutslipp. Samtidig representerer nedgravde oljetanker en lokal forurensningsrisiko. Det er eier av oljetanker som i de fleste tilfeller er ansvarlig for forurensning, men kommunen kan som tilsynsmyndighet spille en viktig rolle i å unngå utslipp.

1. Oljefrilanseringen på Askøy med miljøvernssjef i Askøy kommune Målfrid Eide og fylkesordfører i Hordaland Tom-Christer Nilsen.

Gjennom Oljefri jobber Naturvernforbundet med total utfasing av oljefyrer i eksisterende bygg, totalforbud mot nyinstallering av oljefyrer og redusert energiforbruk. Samtidig jobber vi med å opplyse om forurensningsrisikoen ved nedgravde oljetanker og bistå kommuner i dette arbeidet. Nettsiden og kampanjen Oljefri.no ble lansert i Bergen i september 2008 i samarbeid med Bergen kommune og BKK, mens Hordaland fylkeskommune og Fjell kommune kom med i arbeidet i 2009. I 2013 ble Oljefri også lansert i Lindås, Radøy og på Askøy. Bildet til venstre er hentet fra lanseringen på Askøy, med miljøvernssjef i Askøy kommune Målfrid Eide og fylkesordfører i Hordaland Tom-Christer Nilsen.

Oljefri.no tilbyr lettfattelig og konkret informasjon om hvordan man fjerner oljetanken og erstatter oljefyren. Nettsiden kobler bolig- og byggeiere med kvalitetssikrede tilbydere som erstatter oljefyren med miljøvennlige alternativer. På denne måten gjør vi veien fra å vurdere å fjerne oljefyren til og faktisk gjøre det, mye kortere.

2. Bakgrunn og status

- Oljefri ble lansert som pilotprosjekt i Bergen i 2008 og ble utvidet til Fjell i 2009. Naturvernforbundet driver nettsiden oljefri.no og regionale Oljefri-prosjekter i Asker, Bergen, Kristiansandsregionen, Oslo og Trondheim. I 2013 lansertes prosjektet på Askøy, Lindås og Radøy i samarbeid med Hordaland fylkeskommune.

- Naturvernforbundet Hordaland har ansvar for drift av nettsiden oljefri.no, som består av å besvare henvendelser, vedlikeholde nettsider og sosiale medier, og å kvalitetssikre, inngå avtaler og følge opp Oljefris tilbydere. Dette arbeidet dekkes av deltakerinntekter fra tilbydere, regional og nasjonal finansiering og Naturvernforbundets egeninnsats.

- Askøy, Lindås og Radøy kommune har inngått et treårig samarbeid om Oljefri. Målet er at det skal bli enklere for kommunenes innbyggere å velge fornybare oppvarmingsløsninger og å kontrollere og fjerne nedgravde oljetanker på en sikker måte. Samarbeidet gjør oss kjent med de praktiske utfordringene kommunene støter på i arbeidet med å føre tilsyn med oljetanker og oljefyrte ildsteder, som igjen gjør at vi kan følge opp kommunene på en god måte.

- Oljefri.no Bergen og Hordaland har oppnådd betydelig synlighet rundt temaene oljefyring, nedgravde oljetanker og energieffektivisering gjennom presseomtale, arrangementer og bruk av sosiale medier.

2 Lansering i Lindås og Radøy kommune høsten 2013. Fra venstre Jon Askeland ordfører i Radøy kommune, Astrid Aarhus Byrknes ordfører i Lindås kommune, Kristin Hildre Rørvik i Oljefri Hordaland og Christian Reinshols miljørådgiver i Lindås kommune. Oljefyren på sykehjemmet i Lindås brukes kun som reserveløsning (Foto: Gro Fanebust 2013).

oljefri.no delte et lenkje via Naturvernforbundet Hordaland. 15. oktober 2013

Utenfor stod den elektriske bilen og på taket var det solfangere da Arild og Vibeke inviterte journalister, oljefriengasjerte og andre interesserte til å besøke hjemmet deres.

Har Arild og Vibeke Nordhordlands mest miljøvennlige hus?
www.nordhordland.no

Arild Haukeland har, sammen med kona Vibeke Døsvik Haukeland, bygd eit hus så proppa med miljøtiltak: at det kan få den mest hardbarka miljøforlitempar til å dånna av glede.

oljefri.no 14. oktober 2013

I dag ble oljefri.no lansert i Askøy kommune. Fylkesordfører i Hordaland Tom Christer Nilsen og miljøvernleder i Askøy kommune feiret det med kake! Har du oljefyr, parafinkamin eller oljetank eller kjenner du noen som har det? Minn dem gjerne på informasjonsmøte på onsdag kl 19:00 i kommunestyresalen i Askøy rådhus.

Ikke lik · Kommenter · Del

3. Skjermfoto fra saker fra lanseringene i Hordaland som ble delt på oljefri.nos Facebookside.

- Nasjonalt har Naturvernforbundets ansatte arbeidet opp mot Storting og Regjering for forbud mot bruk av oljefyring. I Klimaforliket gikk flertallet på Stortinget inn for forbud mot oljefyring i 2020.

- Bygg og energi er viktige områder med tanke på miljøvernarbeid. Det er likevel lite frivillig arbeid i miljøvernorganisasjoner som går direkte på bygg og miljø. Det er derfor gledelig at det også i 2013 var økt frivillig engasjement om arbeid med oljefyring og energisparing i Naturvernforbundet Hordalands fylkeslag.

3. Måloppnåelse

Oljefris visjon er et samfunn uten oljefyring i 2020. Prosjektet vil bidra til at klimagassutslippene fra oljefyring i boliger og bygg i Hordaland går ned ved å gjøre det enklere og tryggere å erstatte oljefyring med fornybare oppvarmingsalternativer og spare energi.

I 2013 kom det på plass støtteordninger for fjerning av oljefyr med vannbåren varme, dersom man byttet til fornybar varme. Støtteordninger er en viktig forutsetning for at det varslede forbudet mot oljefyr i 2020 vil tre i kraft. Vi merket at det varslede forbudet mot oljefyr og den nye støtteordningen fra Enova, bidro til økt interesse for Oljefris aktiviteter. Det var godt oppmøte på informasjonsmøter om oljefyring i alle kommuner.

Innsatsen har bidratt til å nå målene i klimaplanene til Askøy, Bergen, Lindås og Radøy kommune og Hordaland fylkeskommune. Oljefri har dessuten bidratt til å skape mer stolthet rundt gjennomføring av viktige klimatiltak, bidratt til å redusere antallet oljefyrte ildsteder og anlegg i regionen.

Lanseringen på Lindås, Radøy og Askøy har vært med på å øke kjennskapen til alternativer til oljefyring og gjort kommunenes ambisjoner om utfasing av oljefyring kjent.

Gjennom vår kommuneundersøkelse i Hordaland har vi fått en bedre oversikt over omfanget av oljefyrte anlegg og ildsteder og hvor mange kommuner som fører register over oljetanker. Det vi har lært av kommuneundersøkelsen kan brukes til å jobbe med mer målrettede virkemidler for å bidra til utfasing av oljefyr.

4. Organisering

I 2012 ble Oljefri reorganisert fra å være et nasjonalt prosjekt med regionale delprosjekt, til å bli et nasjonalt program med et nasjonalt og flere regionale prosjekter.

Det nasjonale prosjektet består av nettsiden Oljefri.no – som er felles for alle regionale prosjekter. Oljefri Hordaland er et av Oljefris regionale prosjekter. Prosjektet drives av Naturvernforbundet Hordaland i samarbeid med Askøy kommune, Bergen kommune, Hordaland fylkeskommune, Lindås kommune, Radøy kommune, BKK og mange lokale Oljefritilbydere.

I Hordaland drøfter prosjektansvarlig den regionale kampanjen med prosjektets referansegruppe, og følges opp av daglig leder som rapporterer til styret i Naturvernforbundet Hordaland.

5. Målgrupper

Oljefrikampanjen har fire målgrupper. Privatpersoner, storting/regjering, kommuner og næringslivet. I Hordaland har vi nådd privatpersoner og næringsliv gjennom nettsiden og kampanjearbeidet. Kommunene i Hordaland har vi nådd direkte gjennom kampanjearbeidet, kartlegging av oljetankregistre, men også gjennom arbeidet i Naturvernforbundets fylkes- og lokallag.

6. Aktiviteter i 2013

For å oppnå målsetningen om et oljefritt og energismart samfunn, har Oljefri i Hordaland i 2013 videreutviklet oljefri.no, oppdatert sosiale medier, arrangert Oljefri kampanjer og informasjonsmøter i samarbeid med Oljefri kommuner. Prosjektkoordinering, -evaluering og -rapportering, er også sentrale virkemiddel for å kunne dra nytte av nasjonale og lokale erfaringer i det videre arbeidet.

6.1 Oljefri.no i Hordaland og sosiale medier

Nettsiden oljefri.no er prosjektets viktigste verktøy for å redusere klimagassutslippene fra byggsektoren. På oljefri.no finner bolig- og byggeiere uavhengig informasjon om de fornybare oppvarmingsalternativene til oljefyring, informasjon om regelverk, støtteordninger og energieffektiviseringstiltak. I kommunene hvor Oljefri har samarbeid med lokale tilbydere kan man også bruke skjemaet på oljefri.no til å sende forespørsel direkte til bedriftene, som alle har gått gjennom en grundig godkjenningsprosess. Slik gjør oljefri.no det enklere og tryggere å bli oljefri og spare energi

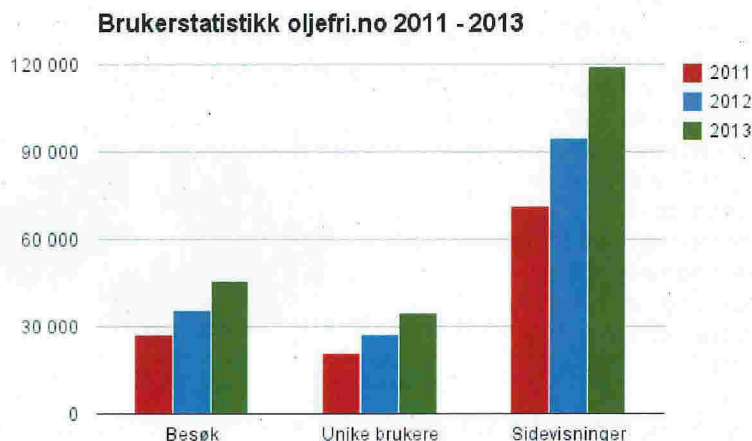
For å sikre høy kvalitet oppdateres og videreutvikles nettsiden oljefri.no kontinuerlig. Vi utvikler og oppdaterer informasjon om nye tekniske løsninger, forventede kostnader, lover og regler, støtteordninger og flere energihistorier fra prosjektområdene.

4. Skjermfoto av oljefri.no anno 2013. Vi jobbet med nye nettsider i 2013. Disse ble lanseres i 2014.

Økning i antall brukere av oljefri.no

Målt i antall sidevisninger, besøkende, unike brukere og henvendelser har det vært en økning i besøkene på oljefri.no i 2013 sammenliknet med i 2012.

5. Antall besøk, unike brukere og antall sidevisninger viser at interessen for oljefri.no er økende.

Totalt antall sidevisninger i 2013 var 119 646. En oppgang på 26 % fra 2012. I 2013 hadde nettsiden vår 45 832 besøk. Dette er en oppgang på 29 % fra 2012. Av disse var 4 798 fra Hordaland (enn oppgang på 37 % fra 2012), som etter Oslo og Akershus er den regionen med flest besøk.

I 2013 mottok Oljefri 445 mottatte henvendelser¹, (en oppgang på 6% fra 2012). 99 av henvendelsene kom fra Hordaland, nest etter Akershus som hadde 127 forespørsler. Det vil si at litt mer enn en femtedel av henvendelse på oljefri.no kom fra Hordaland. Den største andelen av henvendelser Hordaland kommer fra Bergen, men Askøy og Lindås følger like etter.

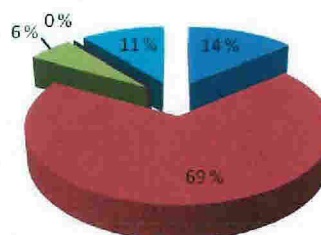
Det har også kommet henvendelser direkte på telefon og e-post fra bolig- og byggeiere som må besvares.

Brukererfaringer av oljefri.no

For å få bedre kunnskap om brukernes erfaringer med oljefri.no sender vi en brukerundersøkelse til de som har sendt forespørsel via oljefri.no.

Brukerundersøkelsen for 2013 ble det sendt på e-post til 422 personer i juli 2013 til alle som har sendt forespørsel via oljefri.no fra 31. mai 2012 – 31. mai 2013. Alle brukerne fikk en ny mulighet til å svare i november 2013. Brukerundersøkelsen var frivillig og

Figur 1. Hva syntes du om nettsiden oljefri.no?

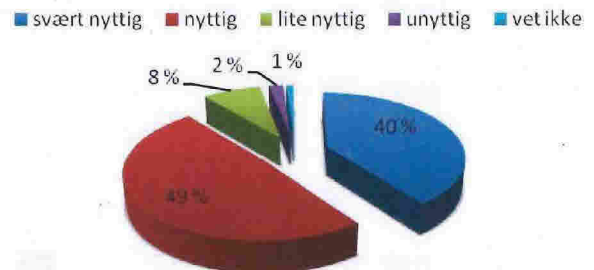
¹ Med forbehold om at en liten andel av henvendelsene er feil- eller testforespørsel.

anonym med en blanding av bundne og ubundne spørsmål. 93 brukere besvarte undersøkelsen. Dette gir en svarprosent på 22 %. Den er ikke statistisk representativ, men gir oss likevel et tydelig bilde når det gjelder hvordan Oljefri oppfattes, og hvor mange brukere som gjennomfører klimatiltak.

I årets brukerundersøkelse svarte til sammen 83 % at nettsiden oljefri.no er nyttig (69 %)

eller svært nyttig (14 %). Dette er en økning på 6 % fra fjoråret. Ingen syntes nettsiden unyttig, men 11 % vet ikke hva de syntes. Hele 86 % prosent svarer også at de synes muligheten til å sende forespørsel til kvalitetssikrede tilbydere er nyttig eller svært nyttig. Det er også en svak oppgang fra fjoråret. Hele 40 % syntes muligheten til å sende forespørsel er svært nyttig. Kun 2 % syntes muligheten var unyttig.

Figur 2 Hva synes du om muligheten til å sende kvalitetssikrede tilbydere en forespørsel gjennom oljefri.no?

Oljefri oppnår resultater ved å legge til rette for at flere erstatter sitt oljefyrte anlegg eller ildsted. Årets brukerundersøkelse viser at hele 84 % av respondentene allerede har blitt oljefri, eller vil bli oljefri snart.

- 58 % (+ 8 % fra 2012) at de alt har blitt oljefri, 10 % av disse har bare fjernet oljetanken.
- 26 % vil bli oljefri snart. (- 4 % fra 2012).
- 9 % vet ikke (- 5 % fra 2012)
- 5 % kommer ikke til å bli oljefri (- 1 % fra 2012).

De siste årene har våre brukerundersøkelser vist at andelen av respondenter som har blitt oljefri er økende. Økningen fra 2011 til 2012 var på hele 27 %, mens tilsvarende tall fra 2012 til 2013 viser en klar økning på 8 %.

Figur 3 Har du blitt oljefri eller installert fornybar oppvarming i boligen din?

Tilbydere og tiltak

Når Oljefri etableres i nye områder, kartlegger Naturvernforbundet lokale tilbydere, kvalitetssikrer dem, og sikrer at det er et tilstrekkelig tilbud i det aktuelle området. Er oljefri.no tilgjengelig i en kommune skal brukerne kunne sende forespørsel til tilbydere av fornybare oppvarmingsløsninger, rens og fjerning av oljetank og energisparetjenester i boligen om det finnes kvalifiserte tilbydere i området.

Tilbyderne vi samarbeider med har vært gjennom en grundig godkjenningsprosess med kontroll av kompetanse, økonomi, service- og kundeoppfølging. Dette gjøres ved å gå gjennom blant annet regnskap, kvalifikasjoner/sertifiseringer og referanser fra både kunder og relevante instanser i den aktuelle bransjen. Prosessen avsluttes med et formelt godkjenningsmøte der det avgjøres om bedriften tilfredsstillter Oljefris krav.

Det er avgjørende for Naturvernforbundet at de tilbyderne vi henviser til, er seriøse og yter god service. Derfor går en stor del av arbeidet med å gjøre oljefri.no tilgjengelig i et område handler derfor om kartlegging, kontakt med, og godkjenning av tilbydere. Dette er et betydelig arbeid som tar mye tid og ressurser.

Ettersom Oljefri lansertes i tre nye kommuner i Hordaland har derfor Oljefri sikret at tilbyderne i Oljefri dekker disse områdene. Flere av de tidligere tilbyderne har utvidet sitt dekningsområde i Hordaland. Vi har også fått med en ny tilbyder Lindås Rør og sanitær.

Videreutvikling og forbedring av nettsidene (www.oljefri.no/hordaland) i 2013

Vi ønsker at oljefri.no skal være mest mulig brukervennlig. I 2013 har det derfor blitt lagt ned mye arbeid i opprettelsen av nye sider, der det vil bli lettere å finne frem til rett

informasjon. Disse vil lanseres i 2014. En viktig del av dette er også å gjøre kampanjenettsidene til Hordaland lettere tilgjengelig.

I 2013 har vi lagt ut flere saker om våre aktiviteter i Hordaland, bl.a. [Askøy tok over oljestafettinnen fra Lindås og Radøy](#) og [Ny støtteordning og varslet forbud ga folkestrøm til informasjonsmøte om oljefyring](#).

Energhistorier til inspirasjon

Psykologisk forskning tyder på at det har større påvirkning dersom man ser at andre med flere fellestrekk som en selv velger å gjennomføre miljøtiltak, enn dersom man bare får servert fakta om miljøtiltak. Vi ønsker derfor å fremme de gode eksemplene på våre nettsider som besøkende med oljefyr kan kjenne seg igjen i. På oljefri.no ligger det energihistorier fra hele landet med ulik bakgrunn og valg av oppvarmingsløsninger. Vi er stadig på jakt etter nye energihistorie til inspirasjon for andre. I 2013 har vi laget vi en energihistorie om nybygget til den miljøengasjerte familien Døsvik Haukeland. Vi har også tatt bilder, notater og fått tilgang til video om byggeprosessen av Multiconsults nye kontorbygg som trolig vil oppnå excellent BREEAM-NOR sertifisering. Vi kartla flere mulige oljefri-saker bl.a. om enkeltpersoner, borettslag og fjerning av oljetank. Dette arbeidet vil følges opp i 2014.

6. Det er stadig nye personer som liker oljefri.no på facebook og slik lærer mer om hvordan man kan bli oljefri og energismart.

Bruk av sosiale medier for å inspirere til mer klimaengasjement

I 2013 brukte vi aktivt sosiale medier, først og fremst Facebook, for å synliggjøre egne og andres aktiviteter og inspirere til økt klimaengasjement. Dette har hatt målbare resultater. Dette er nå 1621 som liker Oljefris Facebookside (+27% fra 2012) og 156 følger Oljefri på Twitter (+95% fra 2012). I Oljefri Hordaland legger vi særlig vekt på å få frem relevante nyheter fra våre samarbeidspartnere i Hordaland.

Oljefri kampanjer i Hordaland

Oljefris kampanjedel handler om å skape klimaengasjement, og synliggjøre erstatning av oljefyring med fornybar oppvarming som et viktig og effektivt klimatiltak. Samtidig informerer vi om oljefri.no som verktøy for å gjennomføre disse tiltakene.

De fleste av Oljefris partnere har bidratt aktivt noe som har gjort kampanjene og aktivitetene mer effektive. For at privatpersoner og næringsliv skal gjennomføre klimatiltak og ta i bruk verktøyet oljefri.no har vi i Oljefri jobbet for å sette temaet på dagsorden lokalt, regionalt og nasjonalt.

Å skape oppmerksomhet rundt viktigheten av å gjennomføre klimatiltak gjør det også enklere for kommunene å vedta mål og virkemidler knyttet til utfasing av oljefyring og andre tiltak for å oppnå kutt i klimagassutslippene.

De lokale kampanjene har som mål å sette fokus på hvordan bolig og byggeiere kan spare strøm og redusere klimagassutslippene, og bidra til at så mange som mulig faktisk gjennomfører tiltak, gjerne ved å bruke oljefri.no.

Økt aktivitetsnivå med flere informasjonsmøter i Hordaland har gjort at man har forsøkt å finne gode løsninger med lokale innledere på møtene. Sweco og Enova har stilt opp med innledere på alle årets informasjonsmøter og har vært viktige samarbeidspartnere for Oljefri Hordaland på denne måten.

Husholdninger

Husholdninger er Oljefrikampanjens hovedmålgruppe. Skal vi skape klimaengasjement og motivere flere til å gjennomføre klimatiltak er husholdningene helt sentrale. Samtidig har husholdningene få andre tilbud når det gjelder uavhengig råd og kompetanse. Derfor spiller Oljefri en viktig rolle i å få informasjon ut til disse. I 2013 har vi fortsatt arbeidet med å sette oljefyring på dagsorden.

Mediearbeid

Oljefri har siden oppstarten oppnådd betydelig oppmerksomhet i både lokale, regionale og nasjonale medier. Når vi går ut i media er vi ikke bare opptatt av å synliggjøre Oljefri, men ønsker å sette fokus på klima- og miljøproblemene knyttet til oljefyring, på de aktuelle erstatningsløsningene, og ikke minst på alle de personene og bedriftene som gjennomfører klimatiltak og har blitt oljefri.

Oljefri i Hordaland har jobbet for å få inn gode oljefrieksempler og andre oljefrisaker i lokale, regionale og nasjonale medier. I 2013 har Oljefri registrert mellom 40 og 50 oljefrisaker i lokale, nasjonale og regionale medier. Av disse var 16 fra Hordaland. Kombinasjonen av det varslede forbudet mot oljefyring, og Enovas nye støtteordninger som ble lansert i mai bidro sterkt til at overgangen fra fossil til fornybar oppvarming kom på dagsordenen nasjonalt. Dette førte blant annet til stor interesse for Oljefris informasjonsmøter både fra boligeiere og media.

I Hordaland var det særlig stor medieinteresse knyttet til lanseringen av Oljefri på Radøy, Lindås og Askøy høsten 2013. Lindås og Radøy kommune var først ute med lanseringen. Engasjerte ordførere i Lindås og Radøy kommune møtte pressen og barn, ved den miljøsertifiserte barnehagen Solhaugen barnehage, malte en oljetank for å symbolisere oljetankens fordums tid. Oljetanken ble deretter fraktet fra Knarvik til Kleppstø av

Oljefris tilbyder Vitek for å symbolisere at Lindås og Radøy ønsket å inspirere også andre kommuner til å bli Oljefri. Fra Kleppestø ble oljetanken fraktet videre til Festplassen i Bergen.

Tom og fargerik minnetank

Ein tanke-vekkar vil han kanskje vera, ein rundt 3.000 liter stor

aaa

7. Også barna på den miljøfyrtårnmerkede barnehagen Solhaugen var med å lansere oljefri i Nordhordland.

Medieoppslag i Hordaland:

- Fanaposten 8.1: For dårlig kontroll av fyringstanker
- Bergens Tidende 11.6: Klimahelter
- Bergensavisen 13.6: Vil gjøre hele Bergen oljefri
- Avisa Nordhordaland 2.10: Skal få slutt på oljefyr - Informasjonsmøte i NH-hallen tysdag
- Strilen 3.10: Oljekaminane skal vekk
- Strilen 5.10: Tom og fargerik minnetank
- Nordhordland 12.10: Har truleg Nordhordlands mest miljøvennlege hus
- Strilen 12.10: Oljetanken din må opp og vekk
- Strilen 12.10: Oljefri oppvarming med statleg støtte
- Strilen 12.10: Mykje god varme under solfangaren
- Strilen 17.10: Oljefri-stafetten frå Lindås til Askøy
- Framtida 17.10: Nokon meir miljøvennelege?
- Askøyværingen 18.10: Hva i all verden er dette for noe?
- Bergensavisen 24.10: PÅ BY'N
- Askøyværingen 25.10: Under Paul ligger en 700 liters oljetank
- Askøyværingen 25.10: Askøy har kommet langt i arbeidet med å kartlegge oljetanker

Se oversikt over medieoppslag i alle medier [her](#).

Informasjonsmøter og visninger av fornybare oppvarmingsløsninger

Oljefri i Hordaland har i 2013 arrangert fire informasjonsmøter for boligeiere: to ganger i Bergen Rådhus, én gang på Askøy rådhus, og én gang i Nordhordlandshallen (for innbyggerne i Lindås og Radøy kommuner). Totalt deltok 450 personer på årets informasjonsmøter i Hordaland.

8. Kåre Målnes har blitt oljefri! Nå har han bergvarmepumpe. Han var en av dem som åpnet hjemme sitt for å vise hvordan man kan bli oljefri.

Oljefri har for første gang i Hordaland arrangert et møte spesielt rettet mot borettslag, den 28. mai 2013 i Bergen. 30 personer deltok på møtet, som også inkluderte befaring av fyrrommet og bergvarmepumpen til Boliglaget Kr. Jansonsvei 24-26.

I Hordaland arrangerte Oljefri fire visninger av fornybare oppvarmingsanlegg hos private boligeiere, en omvisning på BIRs forbrenningsanlegg med foredrag om fjernvarme, og en omvisning på Multiconsults BREEAM-sertifiserte kontorbygning med vekt på miljøhensyn både i driftsperioden og byggeprosessen. Til sammen deltok ca 70 personer på disse visningene.

Informasjonsmøter i Bergen.

Vi har hatt tre åpne informasjonsmøter i Bergen rådhus for boligeiere med oljefyrt ildsted. På det første møtet hadde det blitt utsendt 10 000 brev. Det kom mange flere enn vi hadde kapasitet til å ta i mot. 250 stykker fikk plass i Rådhuskantinen. Vi satte opp et ekstramøte 17. juni for at de som ikke fikk plass den 29. mai skulle få med seg oljefrimøte. På dette møtet kom det omlag 60 stk. På møtet 17. juni og de neste møtene i Bergen innførte vi derfor påmelding. På møtet i høst ble det ikke sendt ut brev. Her kom det omlag 30 oppmøtte. På de to siste møtene brukte vi kun informasjon på nettsider, annonsering og nyhetsbrev. Forskjellen på oppmøte illustrerer hvor effektivt brevutsending basert på oljetankregisteret er for å nå målgruppen. Se også [nettsak](#).

9. Informasjonsmøte 29. mai sprengte kapasiteten til Bergen Rådhus kantine. Basert på denne erfaringen har vi innført påmelding på informasjonsmøtene i Bergen med omfattende brevutsending.

Vi arrangerte et felles informasjonsmøte for innbyggere i Lindås og Radøy kommune. Her forsøkte Lindås kommune en ny informasjonsstrategi som viste seg å være svært effektiv. Alle Lindås kommunes innbyggere fikk en sms med en påminnelse om informasjonsmøte samme dag som det ble avholdt. Det var om lag 50 stk til stede. En slik løsning kan derfor være et alternativ for mindre kommuner som er i prosessen med å få på plass et godt register over oljetanker. Det kan også være et alternativ og sende sms ut til personer registrert med oljefyr fremfor å sende brev. Dette er avhengig av at den relevante kommunen har mulighet til å koble opp oljetankregisteret til personopplysninger.

10. En fullsatt kommunestyresal på Askøy fikk lære om støtteordninger fra Enova, fornybare oppvarmingsløsninger og hva man bør gjøre med den nedgravde oljetanken.

Vi har arrangert et *informasjonsmøte for innbyggerne på Askøy*. Omlag 600 brev ble sendt og 100 personer møtte opp. Etter informasjonsmøte skrev Askøyværingen om Paul som hadde blitt inspirert av at Askøy kommune ble med i Oljefri og selv kvittet seg med oljetanken.

Visninger

Vi har invitert til – og gjennomført tre visninger av ulike oppvarmingsløsninger; sjøvannsvarmepumpe, luftvarmepumpe og solfangervisning i Bergen - i begynnelsen av juni. Vi brukte også våre informasjonskanaler til å informere om Bergen solenergiforenings solfangervisning på Fana.

Vi inviterte til visning på Lindås hos en familie som hadde bygd et godt isolert bygg med mellom annet solfangere på taket. Både Nordhordland og Strilen dekket saken. Les [nettsaken i Nordhordland](#).

Vi inviterte til BIRs energianlegg med foredrag fra BKK-Varme om fjernvarme. På den måten lærte de oppmøte både om avfallhåndtering og hvordan et fjernvarmeanlegg fungerer.

11. Omvisning på BIR var svært lærerik for deltakerne som fikk svar på svært mange spørsmål om forbrenningsanlegget og fjernvarme.

På grunn av manglende finansiering har vi ikke hatt kapasitet til å:

- Arrangere konkurranse med fokus på energifrigjøring eller energiomlegging i husholdningene.
- Utvikle annonsemateriell og annonsere i egnede lokale og regionale kanaler.

2.2 Næringsbygg og borettslag

I samarbeid med Bergen kommune, og med støtte fra Framtidens byer i Miljøverndepartementet, fikk vi kartlagt status, barrierer, støtteordninger, standardavtaler og aktuelle tilbydere av EPC-kontrakter – også kalt energisparekontrakter. Kartleggingen resulterte i et notat som etter hvert kan videreutvikles til en hjelpepakke for borettslag som vurderer EPC som finansierings- og gjennomføringsmodell ved større energirehabiliteringer.

EPC har de siste årene blitt benyttet med gode resultater av mange kommuner i landet, og kartleggingen vi gjennomførte viser at mye nå er tilrettelagt for at EPC også kan tas i bruk av borettslag. Blant annet er en ny norsk standard for EPC-kontrakter på vei, og det er flere energientreprenører som nå ønsker å bli kontaktet for slike prosjekter. Det er likevel ikke alle borettslag hvor EPC egner seg. Det bør være av en viss størrelse, ha et betydelig vedlikeholdsbehov og ha mest mulig felles infrastruktur som for eksempel teknisk anlegg og sentral varme. Utviklingen er i dag helt i startfasen, med pilotstudiet i Nedre Silkestrå borettslag på Skøyen i Oslo - som inngår i forskningsprosjektet ESPARR - som det eneste kjente borettslagsprosjekt hvor EPC-kontrakter er tatt i bruk.

12. Kjell Sylvarnes i Backer eiendom tror miljø er framtiden, og tok hensyn ikke bare til miljø i drift, men også til materialbruk da han jobbet med Multiconsults nye kontorbygg.

For å gjøre det enklere for borettslag å velge fornybare oppvarmingsløsninger har vi også hatt informasjonsmøte rettet spesielt mot borettslag. På dette kom mellom 20 og 30 personer som representerte ulike borettslag. Informasjonsmøtet ble avholdt i et borettslag som hadde byttet til fornybar oppvarmingsløsning.

Andre aktiviteter

Stands

Vi har hatt stand på Miljøfyrtårndagen som Bergen kommune arrangerte på Hotel Terminus. Vi har også hatt stand med energirådgivning på Ren Luft & Ren Arena sammen med Enova, Sweco og Multiconsult.

Medieinnslag og annonsering

Vi har delt gode oljefrieksempler fra næringsliv på sosiale medier. Vi har ikke hatt kapasitet til å få inn gode oljefrieksempler i lokale, regionale og nasjonale medier. I 2013 har vi ikke kunnet prioritere annonsering av Oljefri på grunn av manglende finansiering.

Oljefrikommuner i Hordaland

Siden Oljefri ble lansert i Hordaland har det blitt jobbet for å inkludere flere kommuner i prosjektet. For å få fart på dette arbeidet vil utviklet vi et eget delprosjekt som involverer kommunene i Hordaland, kartlegger bruk av oljefyrer i kommunene og foreslår tiltak for utfasing i samarbeid med Hordaland fylke. På denne måten tilpasses ambisjoner og tiltak til hver enkelt kommune, som forhåpentligvis gjør jobben med å bli oljefri enklere.

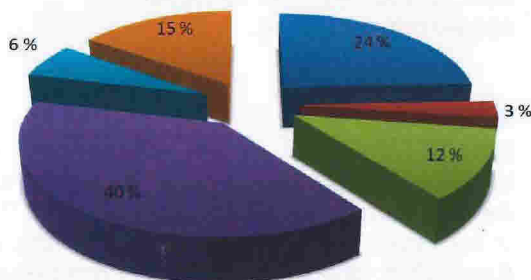
Kommuneundersøkelse i Hordaland

2013 ble det foretatt en omfattende kartlegging av oljetanker og oljefyrte ildsted og anlegg i kommunene i Hordaland. En tilsvarende kartlegging ble gjennomført i Trøndelag, som en del av Oljefri Trøndelag. Den regionale kommuneundersøkelsen var en oppfølging av den landsdekkende kommuneundersøkelsen Naturvernforbundets magasin Natur og Miljø gjennomførte i 2012. Svarprosent i 2012 var 35 %. Formålet med en ny

kommuneundersøkelse var å få en bedre oversikt over nåværende status i kommunene, for å kunne følge dem opp på en mer hensiktsmessig måte og lettere måle fremgang i form av bedre registre og færre oljefyrte ildsteder og anlegg og oljetanker. Ettersom tilnærmet 85 % besvarte helt eller delvis på undersøkelsen i 2013 i Hordaland og Trøndelag har vi fått en bedre oversikt over omfanget av oljefyrte anlegg og ildsteder og hvor mange kommuner som fører register over oljetanker.

I begge regioner er det fortsatt mange kommuner som ikke har et register for oljetanker. For Hordaland gjelder dette 40 % av kommunene. På mange steder er feiernes oversikt over oljefyrte ildsteder og anlegg mangelfull. Tekniske utfordringer i kombinasjon med manglende kunnskap om hvordan man henter ut informasjon om oljefyrte ildsteder og anlegg er en del av forklaringen. I flere tilfeller er det også slik at datasystemet feierne benytter ikke har noen enkel måte å hente ut informasjon om type ildsted, selv om

■ For alle tanker ■ For oljetanker over 3200 ■ Delvis ■ Nei ■ Vet ikke ■ Ubesvart

Figur 4 Prosentandel av kommuner i Hordaland som har registrert oljetanker.

feierne har registrert dette på sine runder. Bøygen for mange kommuner, blir da å gå gjennom dette manuelt eller finne en måte å hente ut informasjonen på en mer effektiv måte. Mange har heller ikke et system for å registrere oljetanker.

I Trøndelag gir samtlige feiere som Oljefri har vært i kontakt med inntrykk av at oljefyring er «på vei ut» av

private husstander. Tilsvarende signaler har vi fått fra feiere i Hordaland. Det stemmer godt overens med offisiell statistikk over salget av fyringsolje. Etter hvert som flere reduserer klimagassutslippene ved å erstatte oljefyr med fornybare oppvarmingsløsninger, vil fjerning av gamle oljetanker for å unngå oljelekkasjer bli den dominerende miljøutfordringen knyttet til oljefyring.

I 2014 vil vi arbeide for at flere kommuner i Hordaland får oversikt over oljetanker og oljefyrte ildsteder og anlegg. Vi vil ta utgangspunkt i de utfordringene miljørådgivere og feiervesen står overfor i registreringen av oljetanker som har fremgått i den regionale kommuneundersøkelsen og vårt øvrige samarbeid med kommunene.

Oljefri - politikk

I 2013 utviklet Naturvernforbundet et informasjonshefte som heter Klimakommuner. Dette informasjonshefte skal være til hjelp for kommunene for å velge en bedre transport og energipolitikk. Fokus på virkemidler for å fase ut oljefyring i egen virksomhet og å støtte til innbyggere for å gjøre det samme, er en viktig del av dette heftet.

I tillegg ble det i 2013 brukt mye tid på å følge opp samarbeidskommuners arbeid ved å hente erfaringer

Oljefri.no co/ Naturvernforbundet Hordaland, Boks 1201
info@oljefri.no - tlf. 55 30 06 60

fra ulike kommuner, samt få en grundigere forståelse for gjeldende regelverk med tanke på nedgravde oljetanker og hvordan kommunene best mulig kan gå frem for å bli oljefri. Vi har blant annet hatt kontakt med Miljødirektoratet og Miljøverndepartementet for å få klarhet i hvordan man kan tolke forskrift for begrensning av forurensning (forurensningsforskriften) kapittel 1 som omhandler "tiltak for å motvirke fare for forurensning fra nedgravde oljetanker". Vi har også hentet eksempler fra vedtak fra kommuner i og utenfor Hordaland om virkeområde for kapittel 1 i forurensningsforskriften.

Dette arbeidet vil videreføres i 2014 for å gjøre enklere for kommuner i Hordaland å få vedtatt og gjennomført god oljefripolitikk. Vi vil i 2014 videreformidle informasjonsmateriell til Hordalands kommuner.

Klimatiltaket Oljefri.no

Samarbeid med kommuner i Hordaland om oljefri.no innebærer at Naturvernforbundet sikrer at kommunens innbyggere har et fullverdig oljefritilbud. Den enkelte kommune har da kunnet omtale samarbeidet og markedsføre klimatiltaket på sine nettsider og i andre relevante kanaler. Vi ser at lokal media har stilt seg veldig positiv til at kommunen jobber målrettet med å fase ut oljefyring gjennom Oljefri. Vi har i tett samarbeid med miljørådgivere i kommunen lagt et opplegg tilpasset hvor den enkelte kommune er i prosessen med kartlegging av oljetanker. Dette arbeidet vil fortsette i 2014.

Vi har kartlagt, kvalitetssikret og godkjent tilbydere for Oljefri i aktuelle kommuner for å sørge for et tilstrekkelig Oljefri-tilbud for innbyggerene. Vi jobber med å få et bedre tilbud og følge opp Oljefris tilbydere.

Oljefri – partnerskap

I tillegg til informasjonsarbeid og aktiviteter som er beskrevet tidligere i rapporten har Oljefri tilpasset informasjonsmaterialet til nye Oljefrikommuner. Dette er viktige tiltak for at innbyggerne skal bli kjent med hvordan de kan bli oljefrie og energismarte. Vi har inkludert de nye kommuner i brosjyrer vi har delt ut på høstens informasjonsmøter og stand. De nye samarbeidspartnerne har blitt inkludert på våre nettsider oljefri.no, og sosiale medier, på informasjonsmateriell brukt i forbindelse med aktiviteter og har blitt brukt for å gjøre flere personer kjent med aktivitetene i samarbeidskommunene.

Samarbeidspartnerne bidrar aktivt til kampanjene og aktivitetene for å gjøre det enklere for innbyggere å bli oljefri. Kommunene en spesiell mulighet til å nå ut til målgruppen for kampanjen ettersom de er tilsynsmyndighet ovenfor oljetanker og oljefyrte ildsteder og anlegg. Medarbeiderne i Naturvernforbundet som jobber med Oljefri i kontakt med kommuner, tilbydere og samarbeidspartnerne, har på sin side en unik mulighet til å dele erfaringer med oljefriarbeid og jobbe helhetlig både med lokal forurensningsproblematikk og de fornybare løsningene.

13. Elisabeth Sørheim, miljøkonsulent i Bergen kommune, hjelper til med forberedelsen for avduking av oljetankstafettpinnen på oljetankstafettpinnen på festplassen.

På gjennomføringen av de konkrete arrangementene er det ofte et nært samarbeid mellom partnerne. Eksempelvis avtalte Naturvernforbundet Hordaland med tilbyder Vitek at en oljetank skulle plasseres uten Nordhordlandhallen, mens miljørådgiver i Lindås kommune kontaktet Solhaugen barnehage som sendte en liten gruppe miljøengasjerte barn til å male oljetanken.

Vi har jevnlig referansegruppemøte der alle partnere som ønsker det kan komme med innspill. Disse referansegruppemøtene er viktige med tanke på å ta lærdom av erfaringene fra kampanjer og aktiviteter, og videreutvikle prosjektet i henhold til disse. De er også viktige med tanke på praktisk koordinering og planlegging av høsten, ettersom de fleste samarbeidspartnerne bidrar aktivt i gjennomføringen av prosjektet.

Prosjektevaluering og -rapportering

Behovet for prosjektkoordinering og oppfølging av samarbeidspartnere og leverandører øker med omfanget av prosjektet. Samtidig er dette en forutsetning for kvalitetssikring av de lokale prosjektene og styrke synergien ved at man gjennomfører oljefri-prosjekter på flere steder i landet.

Vi har gjennomført

- evaluering av tiltaket og nettsiden oljefri.no med gjennomføring av brukerundersøkelse og evalueringssamtaler med tilbydere.
- statusmøter internt i prosjektet med gjennomgang av resultater.
- referansegruppemøter med regionale prosjektpartnere
- utarbeidet årlig prosjektrapport for Oljefri i Hordaland med aktiviteter og prosjektreghnskap.

Samarbeidspartnere, støttespillere og faglige bidrag

I 2013 har Oljefri samarbeidet med en rekke aktører for å gjøre det lettere å bli oljefri og spare energi.

Oljefripartnere:

I 2013 har Oljefri Hordaland samarbeidet tett med og mottatt viktig støtte fra flere partnere. I 2013 har Oljefri Hordaland samarbeidet tett med Bergen kommune, Lindås kommune, Radøy kommune, Askøy kommune, Hordaland fylkeskommune og BKK. Hordaland fylkeskommune støttet lanseringen på Askøy kommune i 2013. Askøy kommune ble valgt Askøy er en av kommunene i Hordaland som har kommet lengst i arbeidet med å kartlegge oljetanker og oljefyrte ildsteder og anlegg.

I andre regioner har vi også mottatt støtte fra Akershus fylkeskommune, Asker kommune, Aust-Agder fylkeskommune, Kristiansand kommune og de andre kommunene i Knutepunkt Sørlandet, Miljøverndepartementet gjennom Framtidens Byer, Oslo kommune, Statkraft Varme, Sør Trøndelag fylke, Trondheim kommune, Vest-Agder fylkeskommune.

Faglig samarbeid:

Oljefri.no har som mål å tilby korrekt og nyttig informasjon. Vi har mange kunnskapsrike kilder, deriblant Norsk Varmepumpeforening (NOVAP), Norsk VVS Energi- og Miljøteknisk Forening (VVS-foreningen), og Norsk Bioenergiforening (NoBio).

Oljefritilbydere:

Tilbydere er de bedriftene som leverer klimavennlige løsninger, fjerning av oljetank og

---

energisjekk av bolig og bygg i kommunene hvor Oljefri er etablert. I 2013 har følgende bedrifter vært tilbydere i Oljefri Hordaland:

- Arna & Åsane Rørlegger Service as
- B. Fondenes Aut Rørleggerfirma AS
- BKK Varme AS
- Henriksen Oljetransport AS
- Hjelme VVS AS
- Lindås Rør og Sanitær AS
- Oljeservice AS
- Ildstedet

8. Regnskap og budsjett 2013

I 2013 ble Askøy, Radøy og Lindås kommune i 2013 ble med i oljefrisamarbeidet. Radøy og Lindås var med å støtte prosjektet i 2013, mens Askøy kommer med i 2014. Dette arbeidet ble gjort mulig av noe økt støtte fra Hordaland fylkeskommune. Sammen med Bergen kommune, BKK, Framtidens byer - Miljøverndepartementet har de bidratt til klimadugnaden i Oljefri Hordaland.

Inntektene i 2013 ble allikevel mindre enn budsjettet. Derfor måtte ambisjonene reduseres og kostnadene holdes nede. De ansatte i Naturvernforbundet Hordaland har også jobbet med oljefrikampanje i andre steder i landet og fått dekket arbeidsinnsatsen direkte fra disse prosjektene. Litt for streng kostnadskontroll medførte at til tross for mindre inntekter enn budsjettet ble det 27 241.- igjen ved årets slutt. Dette er blitt overført til Oljefri Hordaland i 2014.

Budsjett Oljefri Bergen/Hordaland 2013

Prosjektarbeidskostnader er basert på antatt bruk av tid * sats på 410 kr. pr. time (inkl. lønn og indirekte kostnader. Korrigert for økte kostnader)

UTGIFTER	2013
Prosjektarbeid (lønn og indirekte kostnader) ca. 1815 timer	744150
<u>Aktivitet 1: De regionale nettsidene Oljefri.no/Hordaland:</u> videreutvikle nettsidene, videreutvikle regional informasjon, besvare henvendelser og kartlegge leverandørmarkedet, vurdere og godkjenne lokale oljefritilbydere i Bergen og Hordaland. (arbeidstid beregnet: ca 8 uker.) *	
<u>Aktivitet 2 Oljefri Kampanje i Hordaland:</u> Planlegging og gjennomføring av informasjonsmøter, visninger og stands, mobilisering av frivillige, planlegge og gjennomføre mediautspill. (Arbeidstid beregnet: ca 16 uker + ca 10,4 uker til gjennomføring av borettslagssatsing)	
<u>Aktivitet 3: Oljefri Kommuner i Hordaland.</u> Utvikle informasjonsmateriell til kommuner, ferdigutvikle ulike samarbeidsmoduler for kommuner, planlegge og gjennomføre oljefri-informasjonsseminar for kommuner, samarbeid med Fylkeskommunen, kontakt og møter med nye kommuner. (Arbeidstid beregnet: ca 10 uker)	

<u>Aktivitet 4: Prosjektevaluering og rapportering i Hordaland.</u> Prosjektarbeid: Gjennomføre evalueringer, utarbeide prosjektrapport, gjennomføre referansegruppemøter og delta på statusmøter for Oljefri. Tilrettelegge for prosjektrekskap og revisjon (Arbeidstid beregnet: ca 4 uker).	
Arbeidstjenester prosjekter/prosjektarbeid: Videreutvikling av Oljefri Hordalands kampanjenettsider og utvikling av annonsemateriell	22 000
Materiell: nye oljefribrosjyrer, andre trykksaker og oljefri profilpremier	40 000
<u>Utstyr:</u> Nye roll-ups med logoene til alle samarbeidspartnere, oljefri-profilmaterieill til stands	18 000
<u>Aktivitetskostnader:</u> leie av lokale til infomøter, bevertning, standplass på boligmesse, annet utstyr til å gjennomføre aktiviteter, premier. Gjennomføring av oljefri-seminar - leie av lokale til seminar, bevertning, seminarholder.	70 000
<u>Annonsering/profilering:</u> På lokalavis, på nett, andre egnede steder som buss etc.	72 410
Revisjon og regnskap	8 000
Til sammen	974 560

INNTEKTER	
Bergen kommune (søkes)	250 000
Framtidens byer (søkes sammen med Bergen kommune)	160 000
Hordaland fylkeskommune (søkes)	234 560
Fjell kommune (søkes)	50 000
Lindås kommune (søkes)	60 000
Radøy kommune (Søkes)	20 000
BKK	100 000
Andre inntekter (kommuner og andre inntekter)	100 000
Til sammen	974 560

Balanse

0

* Drift og videreutvikling nettsiden oljefri.no, nasjonalt koordineringsarbeid og kompetanseheving dekkes av tilbyderinntekter, nasjonal finansiering og egeninnsats.

RESULTAT

Naturvernforbundet Hordaland

70200 - Oljefri Bergen/Hordaland

Summer alle tidl. år ,Prosjekt 70200-Oljefri Bergen/Hordaland Periode 0-12

Denne periode
2013

SALGSINNTEKT

3000 - AVGIFTSPLIKTIG INNTEKT	-110 000
3410 - TILSKUDD/REFUSJONER- PROSJEKTER	-430 000
3420 - Periodisering inntekt	-33 155
Sum SALGSINNTEKT	-573 155

SUM DRIFTSINNTEKTER

-573 155

LØNSKOSTNAD

5980 - TILBAKEFØRT (Prosjektkostnader)	564 706
Sum LØNSKOSTNAD	564 706

ANNEN DRIFTSKOSTNAD

6215 – STRØM	
6510 –AKTIVITETER	4 012
6540 – UTSTYR	
6700 - REVISJONS- OG REGNS.HONORAR	3 500
6950 - GAVER/REPRESENTASJON	710
7025 - ANNONSERING/PROFILERING	
7140 - REISEKOSTN.IKKE OPPGAVEPLIKTIG	228
Sum ANNEN DRIFTSKOSTNAD	8 450
SUM DRIFTSKOSTNADER	573 155
Sum DRIFTSRESULTAT	0

BERGEN OG HORDALAND REVISJON AS

STATSAUTORISERTE REVISORER

LARS M. STUESTØL ROGER SLEIRE

REVISORNUMMER/FORETAKSNUMMER 987 547 502

Til Naturvernforbundet i Hordaland**REVISORS BERETNING TIL PROSJEKTREGNSKAP**

Vi har revidert prosjektrengskapet for Naturvernforbundet i Hordaland vedr prosjektet **Oljefri.no, Bergen / Hordaland for 2013**. Prosjektrengskapet består av oppstilling over inntekter og kostnader relatert til prosjektet og viser et resultat på kr. 0,- i 2013. Samlet prosjektkostnader i 2013 utgjør kr. 573.155,-.

Ledelsens ansvar for prosjektrengskapet

Ledelsen er ansvarlig for utarbeidelsen av prosjektrengskapet, og for slik intern kontroll som ledelsen finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et prosjektrengskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om prosjektrengskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing, (ISA 805). Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at prosjektrengskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i prosjektrengskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at prosjektrengskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et prosjektrengskap som gir en dekkende fremstilling. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av enhetens interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av prosjektrengskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Grunnlag for posten lønnskostnad prosjektarbeid

Dette gjelder kostnader ved eget arbeid i prosjektet, totalt kr. 564.706,-. Ved registrering av eget arbeid i prosjektet er det benyttet en timesats på kr. 410,- som er beregnet til å være ca. gjennomsnittlig personalkostnad pr time inklusive påslag for andel administrasjon. Vi har ikke kontrollert grunnlaget for timesatsen nærmere. Som dokumentasjon for eget arbeid i prosjektet er det fremlagt timelister mottatt fra daglig leder.

Konklusjon

Etter vår mening gir regnskapet for prosjektet Oljefri.no, Bergen / Hordaland for 2013, hensyntatt ovenstående avsnitt, i det alt vesentlige et rimelig uttrykk for prosjektets kostnader i samsvar med prosjektbeskrivelse.

Bergen, den 31. mars 2014

Bergen og Hordaland Revisjon AS

Roger Sleire

Statsautorisert revisor

MEMLEMMER AV DEN NORSKE REVISORFORENING

BERGEN: STRANDBATEN 203
POSTBOKS 1986 NORDNES, 5816 BERGEN
TELEFON: 55 21 07 80
FAX: 55 21 07 81
E-MAIL: BERGEN@BHREVISJON.NO
INTERNETT: WWW.BHREVISJON.NO

NORHEIMSUND: SANDVENVEGEN 43
5600 NORHEIMSUND
TELEFON: 56 55 00 70
FAX: 56 55 00 71
E-MAIL: NORHEIMSUND@BHREVISJON.NO
INTERNETT: WWW.BHREVISJON.NO